

Neljän erikoislääkärin viran perustaminen yleisten palveluiden (erityispalvelut) toimialalle, silmätautien erikoisan palvelurakenteen vahvistaminen kasvavaan kysyntään

Ahall 11.08.2025 § 292
860/01.01.00/2022

Valmistelija(t)	Jouni Kurola, puh. 044 717 4085, jouni.kurola(at)pshyvinvointialue.fi, Sami Remes puh. 044 717 2524, sami.remes(at)pshyvinvointialue.fi, Tatu Kemppainen puh. 044 717 2824, tatu.kemppainen(at)pshyvinvointialue.fi, Aarno Dietz puh. 044 717 2849, aarno.dietz(at)pshyvinvointialue.fi
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä	hyvinvointialuejohtaja
Päätösehdotus	Aluehallitus päättää perustaa yleisten palveluiden toimialan erityispalveluihin (silmätaudit) neljä (4) uutta erikoislääkärin virkaa 1.1.2026 alkaen.
Ennakkovaikutusten arviointi	Ei ennakkovaikutusten arvioinnin piirissä.
Toimivallan peruste	Hallintosääntö § 64
Liitteet ja oheisaineisto	
Valmistelu	Seuraavan vuosikymmenen aikana Pohjois-Savon väestö hiukan vähenee, mutta ikääntyneen väestön määrä kasvaa. Palvelutarpeiden trendikehitystä Pohjois-Savossa vuoteen 2040 arvioitiin FCG selvityksessä loppuvuodesta 2023. Useilla erikoisaloilla palvelutarve kasvaa maltillisesti, yksittäisillä erikoisaloilla laskee (erityisesti lastentaudit, naistentaudit ja synnytykset). Palvelutarpeen kasvu on yksittäisistä erikoisaloista suurinta silmätaudeilla, jossa hoitopäivien määrän on arvioitu kasvavan 37 % ja käyntien määrän 9 %. Käyntimäärän kasvu tarkoittaisi lukumääräisesti yli 4500 käynnin lisäystä vuositasolla. Lähes kaikilla muilla erikoisaloilla käyntimäärien on arvioitu laskevan. Itä-Suomen yhteistyöalueen muilla hyvinvointialueilla silmätautien tilanne on viime vuosina nopeasti heikentynyt. YTA alueemme muiden HVA:en kyvyttömyys tuottaa silmätautien palveluita alueellaan YTA sopimuksen mukaisesti on heijastunut Pohjois-Savon hyvinvointialueelle voimakkaasti kasvaneena silmätautien erikoissairaanhoidon kysyntänä. YTA alueelta meille suuntautuvan

silmätautien kysynnän on arvioitu varovaisenkin arvion mukaan kasvavan n. 5–10 % vuodessa. Suurin osa lähetteistä koskee vaikeita, sokeuttavia silmänsairauksia sairastavia potilaita paitsi omalta YTA alueeltamme, myös muualta Suomesta. PSHVA silmätautien hoitotakuun ylittävistä potilaista noin kolmannes oli huhtikuun 2025 tilanteessa YTA alueen muiden HVA potilaita.

KYS silmätautien omaa leikkaustoimintaa on jatkuvasti kehitetty ja tehostettu voimakkaasti. Vuonna 2024 silmätaudeilla tehtiin 3744 leikkausta, jossa on kasvua edelliseen vuoteen 2023 verrattuna +767 leikkausta (+26 %). Leikkauksista valtaosa (yli 3500) oli lyhytjälkihoitoista. Leikkaustoiminnan määrä on edelleen kasvanut alkuvuonna 2025, huhtikuun lopun tilanteessa kasvua edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan on ollut +14 %. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan riitä kysynnän ja tarjonnan tasapainon saavuttamiseen. Silmätautien potilasjono kasvaa edelleen ja hoitotakuun ylitykset lisääntyvät. Hoitotakuun ylittävien potilaiden määrä (odottaneet hoitoa yli 6kk) on kasvanut tammikuun 2024 reilusta 100 potilaasta yli 300 potilaaseen toukokuussa 2025.

Silmätautien kiireettömän hoidon jonotilanteen saattamiseksi lainmukaiselle tasolle (Valviran määräys keväällä 2024 ja uhkasakon harkinta 6/2025) on silmätaudeilla käynnistetty oman toiminnan tehostamisen lisäksi myös jononpurkutoimenpiteitä. Omana toimintana on tehty paikallisen sopimuksen mukaisesti poikkeuksellista ylityötä (PYT) polikliinisten potilaiden osalta (174 400 € vuonna 2024). Inhouse -yhtiö Järvi-Suomen terveys (JST) Oy:n kautta vuonna 2024 tehtiin 1541 leikkausta, lähinnä ei-kiireellisiä kaihileikkauksia. JST:n kautta tapahtuvan jononpurun kustannukset olivat 630 387 euroa vuonna 2024.

Edellä esitetyistä syistä johtuen silmätautien hoidon tarpeen lisääntyminen vaikuttaa pysyvältä, ja se vaatii toimenpiteitä ja resurssikohdennuksia. Palvelutarpeen pysyvän kasvun tilanteessa ei ole tarkoituksenmukaista tuottaa väestön ja ympäröivien HVA kasvavaa palvelutarvetta pysyvästi ylitöinä ja ostopalveluna, koska ne ovat pitkässä juoksussa aina kalliimpia eivätkä tue silmätautien hoidon jatkuvuutta ja palveluprosesseja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Aliresursointi ja runsas ostopalvelu merkitsevät myös erikoislääkäri- ja muun silmätautien hoitoon erikoistuneen ammattihenkilöiden koulutuksen vajetta, joka kostautuisi tulevana vuosina pahenevana henkilöstöpulana. Sen vuoksi on välttämätöntä lisätä silmätautien erikoislääkärien, erikoistuvien lääkärin sekä hoitohenkilökunnan resursointia PSHVA:lla pysyvästi.

Toiminnan lisääminen edellyttää myös tiettyjä kiinteistöhallinnon ratkaisuja, joiden suunnittelu on käynnissä. Tilaratkaisuissa pyritään kustannustasoltaan mahdollisimman edulliseen kokonaisratkaisuun, joilla toiminta pystytään tarkoituksenmukaisesti järjestämään. Silmätautien palveluja tuotetaan jatkossakin aluevaltuuston 5.5.2025 tekemän R4 palvelurakenneuudistusta koskevan linjauksen

mukaisesti myös seudullisesti lisäalassa ja Varkaudessa, hyödyntäen niissä olevia valmiita tiloja. Puijon sairaalan osalta leikkaussalikapasiteetin tämän hetken ensisijainen selvityksen alainen kohde on olemassa olevan päiväkirurgian salikapasiteetin käytön lisääminen, jolloin muutosten kustannustarve olisi vähäinen. On mahdollista, että jatkossa joudutaan harkitsemaan myös joidenkin poliklinikkatilojen muuntamista leikkaussaleiksi päiväkirurgisen silmätautitoiminnan tarpeisiin. Lisälmen ja Varkauden silmätautien laitekanta on myös elinkaarensa päässä ja edellyttää laiteinvestointeja jo lyhyellä aikajänteellä – nämä huomioidaan osana laiteinvestointisuunnittelua.

Edellä esitetyin perustein esitetään, että silmätaudeille perustetaan 4 uutta erikoislääkärin virkaa. Erikoislääkärien virkojen myötä lisääntyneet palkkakustannukset ovat noin 400 000 €/vuodessa sivukuluineen [25 %]). Lisäksi silmätaudeille siirretään muilta erikoisalueilta 4 olemassa olevaa erikoistuvan lääkärin virkaa erityispalveluiden sisäisin siirroin, sekä toimialan sisäisellä erillispäätöksellä kasvavan toiminnan tarvitsemat 1 optometristin ja 6 sairaanhoitajan toimea. Kustannusten kasvu katetaan toiminnan vakiinnuttua (noin v. 2027 alkaen) nykyisen ostopalvelun (mm. JST, n. 630,000 €) vähenemisellä sekä YTA-myyntin kasvulla (potilasmäärä lisääntynyt keskimäärin 25 % v. 2023–2025). YTA-alueen laskutus kasvaa vuonna 2026 todennäköisesti noin 100,000-150,000 €. YTA alueella on meneillään selvitys silmätautien palvelujen tuottamisrakenteesta. Tämän selvityksen pohjalta vaadittavat päätökset ja niiden toimeenpano eivät ole aikataulultaan riittäviä huomioiden Valviran tuore harkinta uhkasakosta hoitotakuun ylittämiseen liittyen (Dnro V/15042/2025).